

Forum for Natur og Friluftsliv - Sør-Trøndelag

Sandgata 30, 7012 Trondheim

Tlf.: 91369378 E-post: sor-trondelag@fnf-nett.no

STFK

Dato: 10.05.2013

postmottak@stfk.no

Deres ref.: 201218744-6

Uttalelse om Fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv i Sør-Trøndelag. Mål og retningslinjer for anleggsutviklingen 2013-2016

Friluftslivet omfang

Vi mener man må likestille friluftsliv med idretten i anleggsplanen. I saksframlegget kan man lese at tre av fire av de mest populære fysiske aktivitetene er friluftaktiviteter. 66 % av befolkningen går minst en fottur i skog og mark i måneden under sesong, som gjør det til den klart mest populære aktiviteten. På andre plass kommer skiturer i skog og fjell med 41 %. Deretter kommer styrketrening fulgt av fotturer på fjell og vidde. Femteplassen inntas av en aktivitet som er nærliggende friluftsliv på grunn av at de fleste foretrekker å utøve den i naturen: jogging i mosjonshensikt. På sjette plass er en aktivitet som kan være friluftsliv: Sykling på tur og til jobb, fulgt av enda en aktivitet som utøves i naturen: Langrenn.

Friluftsliv er ikke bare et mangfold av aktiviteter som gjør at mange rører på seg mer i dag, det er i tillegg den aktivitet som flest oppgir at de skulle kunne tenke seg å holde på med i større grad. I en undersøkelse spurte man hvilken aktivitet respondentene helst skulle kunne tenke seg å starte med: 64 % svarte fysisk aktivitet i naturen, 19 % trene på treningsstudio og 15 % idrett.¹

I høringsdokumentet finnes det statistikk over bruk av ulike typer anlegg. Statistikken er oppdelt i to deler for ulike aldersgrupper, en del for personer på 8-19 år og en for personer over 16. I diagrammet for 8-19 år kan det virke som om barn nesten ikke bruker naturen. Blant kategoriene er det ikke med turstier/turløyper, større utmarksområder, park og grøntområder eller lysløyper som man finner i undersøkelsen for personer over 16 år. I stedet har man skiløyper og andre utendørsanlegg som kan være anlegg for friluftsliv, men de har en beskjeden bruk i forhold til hvor ofte voksne sier de bruker naturen. I saksframlegget framgår ikke hva som var spørsmålet. Spurte man om hvilke idrettsanlegg som de brukte eller anlegg for fysisk aktivitet? Det står ikke heller hvor ofte barn som bruker anleggene bruker dem. I diagrammet med statistikk for den voksne delen av befolkningens bruk er det strenge krav for å si at man bruker dem, de skal brukes minst en gang i uken. Er

¹ Synnovate oktober 2010

det tilsvarende i undersøkelsen for barn, eller er spørsmålet om de bruker anleggene minst en gang i måneden/en gang i året? På denne måten kan det virke som om friluftstiltak bare er for voksne og den voksne delen av befolkningen bruker ikke anleggene like ofte som barn på grunn av at det ikke er noe anlegg for voksne som får like mange brukere som mange av "barnanleggene".

At barn ikke bedriver friluftsliv og at man derfor ikke kan satse på friluftsliv om man skal satse på barn er ikke et bilde vi deler. I SSBs Barneundersøkelse fra 2007 undersøkte man hvor ofte barn bedriver ulike former for friluftsliv. Resultatet var at 93 % deltar på fotturer og av de som gjør det var gjennomsnittet på 26 fotturer i året. 82 % tar skiturer med et gjennomsnitt på 13 skiturer i året. Den statistikk stemmer overens med det inntrykk man får når man besøker markas innfallsporter på helgene. **En satsning på friluftsliv er derfor en satsning på barn, ikke bare voksne. Friluftsliv er en gruppe av aktiviteter som aktiverer mange personer i dag i alle aldrer og inntektsklasser.**

Midler til friluftsanlegg

I St.meld.nr.14 (1999-2000) har man satt opp tre grunnleggende mål for fordeling av spillemidler. Et av målene er: «Den samlede anleggsmassen skal gi flest mulig anledning til å drive idrett og fysisk aktivitet. Anleggsmassen bør tilpasses aktivitetsprofilen i befolkningen. Den statlige idrettspolitikken skal bidra til at befolkningen har et bredt spekter av lokalt forankrede aktivitetstilbud, både i regi av den frivillige medlemsbaserte idretten og gjennom muligheten for egenorganisert aktivitet.» Til tross for det målet og friluftslivets bredde og muligheter til økt aktivitet ble det i perioden 2000-2011 tildelt 277 millioner til friluftsliv av de 6 milliarder som ble tildelt til anlegg. Rapporten «Fysisk aktivitet; omfang, tilrettelegging og sosial ulikhet»² går igjennom hvilke som bruker ulike anlegg og ser det i sammenheng med hvordan vi fordeler spillemidler. Konklusjonen i rapporten er at om skal vi skape folkehelse med spillemidler burde friluftsliv være et større satsningsområde. Vi må også spørre oss om det er en likestilt satsing som vi har hatt de siste årene da en stor andel av midlene har gått til fotballanlegg når de til stor del brukes av menn. Skal man nå til flere kvinner er det turstier og svømmehaller som man må satse på.

Enkelte tiltak for friluftsliv koster ikke så mye i forhold til mange idrettsanlegg. Med en del dugnadstimer, velvillige grunneiere og en malingsspann kan man lage en ny led som kan få ut mange på tur. Tiltak for friluftsliv kan likevel være kostbare om et tiltak krever mye tilrettelegging og avtaler med grunneiere.

På bakgrunn av det vi skriver over mener vi at minimum 15 % av midlene til friluftsområder og nærmiljøanlegg er for lite. Man må sette opp summen til friluftsliv til 50 %.

Når man opparbeider friluftsområder må man huske på at det ikke er alle som ønsker godt tilrettelagte stier og skilt. Man må derfor se til å bevare områder som er uten tilrettelegging.

2 Gunnar Breivik, Trond Svela Sand, Kolbjørn Rafoss, Jan Ove Tangen, Anne-Karine Halvorsen Thorén, Tore Edvard Bergaust og Knut Bjørn Stokke. (2011) *Fysisk aktivitet; omfang, tilrettelegging og sosial ulikhet*

Man må også tilpasse tilrettelegging slik at den i størst mulig grad oppfattes som en del av naturen, ikke et fremmedelement. Man må også se til å unngå å plassere stier der det er stor risiko for å forstyrre vilt eller ødelegge viktige naturtyper.

Eksisterende anlegg.

Hva man ikke må glemme i en anleggsplan er alle anlegg for friluftsliv som vi har allerede. Et skogområde som går inn i et tettsted er et anlegg for friluftsliv, samme sak gjelder de bynære markaområdene som brukes av tusentals personer hver dag. Man får ikke heller glemme de urørte naturområdene som folk drar til på helgeturer og ukesturer. Sistnevnte områder er ikke bare viktige for folkehelsen når de brukes, men den planlagte påsketuren fra hytte til hytte eller ukelange fisketuren til det øde vannet langt inn på fjellet er inspirasjon for mange for å trene i hverdagen. Naturen forsvinner bit for bit. Det ser man på Direktoratet for Naturforvaltnings statistikk over natur som ligger langt fra inngrep, men også i undersøkelser der man flere år har spurt om man har trygg tilgang til rekreasjonsarealer³.

Hvor viktige naturområdene er for folkehelsen blir ofte glemt når man skal avklare arealsaker. **De fleste er enige i at vi trenger mer friluftsliv for å kutte utgiftene til sykehusene, men når man diskuterer hvor et nytt boligfelt eller industriområde skal plasseres er det friluftslivets anlegg som man ofte tar først.** Det er ikke bare når turområder forsvinner som det har effekt på hvor mye vi går på tur, når det kommer nye inngrep i et område blir opplevelsen redusert, selv om man fortsatt kan gå en tur på samme sted. Den reduserte opplevelsen kan gjøre at man ikke kommer seg ut like ofte, naturopplevelsen og rolige omgivelser er en av de viktigste motivasjonsfaktorene for å komme seg ut i naturen. **For å ikke forringe innbyggernes muligheter å bedrive fysisk aktivitet må derfor STFK arbeide for å bevare naturområder for friluftsliv.**

I tillegg til å bevare naturområder må man ikke glemme å vedlikeholde og restaurere dagens infrastruktur for friluftsliv. Det er ofte stor entusiasme for å etablere nye anlegg, men vedlikehold og restaurering er ikke like spennende, men det er viktig.

Hvorfor ønsker vi bra anlegg?

Vi mener at man i planen fokuserer i for liten grad på hvorfor vi trenger flere og bedre anlegg. I tillegg til å gi fysisk aktivitet gir friluftsliv og idrett ofte sosiale nettverk og turer i rolige omgivelser gjør oss mindre stressede, det må komme fram bedre.

Mål, strategier og tiltak

Vi er enige i de mål man har satt opp i høringsutkastet. Vi er enige i strategiene, men mener at strategien under overskriften "Høyt brukspotensial" må være "Anlegg med høyt

³ SSB: <http://www.ssb.no/natur-og-miljo/artikler-og-publikasjoner/byfolk-maa-se-lenger-etter-rekreasjonsarealer>

brukspotensial, spesielt for grupper som er lite fysisk aktive, barn og unge og egenorganisert aktivitet, prioriteres”.

For tiltak foreslår vi følgende endringer:

- **Minst 50 % av midlene må gå til friluftstiltak.**
- **Man må legge til et punkt om at STFK skal arbeide for at områder som er viktig for fysisk aktivitet bevares.**
- **Man må også legge til et punkt om at man skal sikre at det er tilgang på områder med ulik tilrettelegging og at tilretteleggingen ikke er i konflikt med biologisk mangfold.**

Uttalelsen støttes av: FIVH-Trondheim, Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Norges Jeger og Fiskerforbund i Sør-Trøndelag, Norsk Botanisk forening Trøndelagsavdelinga, Norsk Ornitologisk Forening avdeling Sør-Trøndelag, Syklistenes Landsforening, Trondhjems Turistforening og Trondheim Turmarsjforening.

Staffan Sandberg
Fylkeskoordinator
FNF Sør-Trøndelag